

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/8, p. 11-28

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11660>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

This article was checked by iThenticate.

DİNİ RADİKALİZMİN NEDENLERİNİ TERSİNDEN SORGULAMAK: MİLLİ GÖRÜŞ NEDEN RADİKALLEŞMEDİ?

*Işıl ARPACI**

ÖZET

İslamcılık, 19.yy'den itibaren varlık göstermeye başlamış ve dünyada Arap Yarımadasında Müslüman Kardeşler, Hint alt kıtasında Cemaat-i İslami ve Anadolu İslamcılığı olmak üzere üç ana kol üzerinden biçimlenmiştir. İlk kez Osmanlı İslamcılığı ile görünürlük kazanan Anadolu İslamcılığı, Cumhuriyetin ilanıyla bir dönem perde arkasında faaliyet gösterirken, 1969 yılında Necmettin Erbakan'ın Konya'dan bağımsız milletvekili olması ve Milli Görüş'ü teşkilatlandırmaya başlamasıyla resmileşmiştir. Türkiye'de faaliyet gösteren pek çok İslamcı yapıdan farklı olarak Milli Görüş'ün en önemli özelliği, toplumsal şiddet olaylarının en yoğun olduğu zamanlara ya da İran devrimi ile birlikte aktivistleşen İslamcı gündeme rağmen, hiçbir dönem şiddete bulaşmaması ve demokratik sistem içinde kalarak iktidara gelebilmiş olmasıdır. Dört partisinin (Milli Nizam, Milli Selamet, Refah, Fazilet Partileri) kapatılmış olması karşısında da tavrını değiştirmeyen Milli Görüş, bütün İslamcı yapılar içerisinde önemli ve ayrıcalıklı bir laboratuvar olma özelliği taşımaktadır.

Bu çalışmada dini radikalizmin kuramsal çerçevesinden yola çıkılarak ortaya konulan temel iddia; İslami siyasal perspektifin doğru yönlendirildiği takdirde, radikalizm üretmeyeceği ve örnek olarak da Milli Görüş'ün gösterilebileceğidir. Bu kapsamda Milli Görüş'ün radikalleşmemesinin altında yatan nedenler dört ana başlıkta incelenecektir: Türkiye'nin özgün koşullarından kaynaklanan nedenler, liderlik faktörü ve İslam'ı algılama biçimi, teşkilatlanma ve son olarak Milli Görüş'ün ideolojik verileri. Çalışma kapsamında bu dört temel noktadan hareketle, Milli Görüş'ün diğer İslamcı/İslami yapılardan ayrıldığı noktalar ortaya konularak dini radikalizmin engellenmesine yönelik nesnel çıktıların sağlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Radikalizm, Radikalleşme, Dini Radikalizm, Milli Görüş, Necmettin Erbakan

* Yrd. Doç. Dr. İnönü Üniversitesi İİBF SBKY Bölümü, El-mek: isilarpaci@gmail.com

**CROSS QUESTIONING THE REASONS OF THE RELIGIOUS
RADICALISM: WHY DIDN'T MILLİ GÖRÜŞ (NATIONAL VISION)
GET RADICALIZED?**

ABSTRACT

Islamism has come out since 19th century and formed in three branches in the world namely "Muslim Brother"s in Arabic Peninsula, "Cemaat-iİslami" in Indian subcontinent and Anatolian Islamism. Anatolian Islamism, which became visible firstly by Ottoman Islamists, became active at the backstage for a while after the proclamation of the republic. After NecmettinErbakan had become independent member of the parliament from Konya in 1969, he started to organize "MilliGörüş" and then it became official. Unlike many Islamic formations which are active in Turkey, the most important feature of "MilliGörüş" is that it hasn't involved in violence, even during the times when social violence were very intense or during the time when Islamic agenda became activist with Iran revolution, and it came into power by staying at democratic system. MilliGörüş which didn't change his attitude, even though four of his political parties (National Order Party, National Salvation Party, Welfare Party, Virtue Party) were closed, has an important role and has a feature of being a distinguished laboratory in all of the Islamic formations.

Starting out from the theoretical framework of religious radicalism, the main argument of this study is that, if Islamic political perspective is led properly it won't bring radicalism and "MilliGörüş" can be shown as a sample. With in this context, the reasons behind the radicalization of "MilliGörüş" will be studied in four main points. The reasons generating from the Turkey's typical conditions are the factor of leadership and the approach of perception of Islam, organization and the lastly MilliGörüş's ideological data. Within the content of the study starting out from these four main points, by putting forward the differences of MilliGörüş from the other Islamist/Islamic formation, it is aimed to reach objective outcomes to prevent religious radicalism.

STRUCTURED ABSTRACT

Although there is no commonly accepted definition in the literature, to express the adoption of a more or less coherent system of thinking and an anticipation of the future imitation and the use of force and / or violence as a method for dealing with at least one area of opposition to at least one area of common accepted norms in social, political and economic spheres" . In other words, it can be defined as radicalism by opposing the existing one and trying to place a new order through the use of force and / or violence. To make a conceptual distinction, the state of being opposed to a mainstream social, political, and economic current must be defined by the concept of extremism instead of radicalism. It also emerges as the first step in the production of radicalism. When extremism is accompanied by political or social activism, a distinction is made between radicalism and activism. Radicalism is activism, which is the

Turkish Studies

next or simultaneous step that produces violence or tends to produce violence. However, it is unlikely that every activism will necessarily turn into radicalism. Since radicalism is inherently system oriented, the use of violence or force produced by it is also system-oriented, so it does not lead to civilians, nor is it systematic or persistent. When radicalism begins to practice violence against civilians, it turns into terrorism. In this context, terrorism is the next phase in which radicalism produces systematic and persistent violence against both the state and the civilians. However, it should be noted again; Every radicalism can not be expected to evolve into terrorism.

Religious radicalism can be defined as a form of radicalism that legitimizes a conviction system as criticism of system dynamics through political arguments and to legitimize use of violence and / or power as a method - whether preaching a belief system or not - through religious arguments, planning to make a faith-based change in the present system. In fact, the factors that could lead to religious radicalism have six main reasons:

1. Political environment: **a)** The dissatisfaction created by secular or pro-Western governments for Muslims and the upset of public policies and politics produced by these administrations failing to meet religious expectations: "The state does not allow religious life!" **b)** Lack of political representation and inability or lack of political mechanisms that will transmit demands to the political arena: "I am not represented!" **c)** Inability or legal barriers for creating non-governmental organizations: "I can not express myself!" **d)** The limitation or absence of freedom of religion, or the state pressures on the freedom of religion: "I can not pray!"

2. Individual status: **a)** The quest for identity: "I exist with my belief, for what I believe, as long as I believe!" **b)** Individual weakness as an : "I am strong with believers like me!" **c)** Prove yourself: "I am ready for my beliefs!" **d)** Socio-economic deprivation and inadequate education: "because of you!"

3. Religious political goals **a)** Religious transformation practice in political structure: "The state for my belief, absolutely!" **b)** Defeat the west: "Now, it's our turn!" **c)** Realizing the goal of politicized beliefs such as Promised Land or Golden Age of Islam:"my belief is my future!" **d)** Religious literal interpretation: "Each writing is an order!"

4. Social reasons: **a)** Being differentiated or excluded: "I am here!" **b)** Unable to adapt to the majority: "I do not believe that!" **c)** Immigration and integration problems: "My belief is good, but it's up to you!"

5. Philosophical Causes **a)** Reaction to modernity and its institutions: "sole truth is my belief!" **b)** Globalization: "we are bigger now!"

In the radicalization that began with the combination of a few of these causes, the individual is accusing external factors as a source of problems, and is now making a strong judgment that the in-system means do not work to destroy them. When these factors disappear, the suggestion of establishing a believed / promised future brings individual, group or mass radicalization with it.

MilliGörüş, which embraces geographically, Anatolia, historically the Ottoman heritage based on the consciousness of "ummah", as a concept of Koran, leads the fight against the present order created by the Void, by evaluating politics within the framework of the fight between Right-Void, and has an ideological program that advocates the Islamic economy as an economic system, as well as multi-judicial system as a social structure. It is very important that MilliGörüş (National Opinion), which has interiorized the Islamic arguments more intensely than many radical forms that define itself as "Islamist", has not produced radicalism. In this context, the fact that National Opinion does not produce radicalism or radicalization can be attributed to four main reasons.

The first reason can be evaluated in the context of the original conditions of Turkey. Beyond having a radical secularist experience, the authenticity of the Turkish experience in relation to other Muslim countries is the most important characteristic, as democrat and right liberal tradition has begun to redevelop since 1946 and thus Islamic identity and rhetoric have found a legitimate basis within the political stage. (Göle, 2008: 54). In this context, entry of MNP, the first party of MilliGörüş, into the political arena to prevent the alienation of conservative people. On the contrary, if MNP was not established and MilliGörüş had not entered the political arena, the growth of radicalizing political power of religious mass would have resulted not only from the qualitative characteristics of the system but also from the fact that they would have felt "used" by mainstream parties. In this context, MilliGörüş has transferred both the identity and the demands of the Islamic group related to the system to the political arena and meanwhile prevented the Islamic current from melting in the central nationalist right, in the political arena.

Secondly, it can be observed that the leadership factor and the form of religious interpretation are the most important factor in the non-radicalization of the MilliGörüş. In this context, the role and way of religious interpretation of NecmettinErbakan, the first leader of MilliGörüş, can be summarized in ten points:

1. The fact that the criticism of the religious field shared between the politics of the nationalist center and the state, the religious politics produced and the application of these policies, that the Islamic group complain about, was carried out by a well-educated, successful academy "teacher" descended from aristocratic family has created a sense of self-confidence on this group.

2. Since the political discourse of Erbakan was not pragmatist but Islamic in nature and content, he could speak the same language that he was leading. Although he had to use "bird language" because of the state pressure, his rhetoric has made it a special and continuous form of communication.

3. His political arguments and goals were generated against Zionism/racist imperialism, which represents the Void in the fight Right-Void, and did not aim directly at people and institutions.

4. The jihad he uses as a method is not performed by the sword in the context of Islamic terminology, but by language and intelligence.

Turkish Studies

In this sense, Erbakan considers politics as jihad. Jihad, therefore, is not used for legitimating violence.

5. As a term, it has a strong Islamic background that takes its source from Sunni NakşîEko. For this reason, he does not advocate changes based on force like revolution. He believes that change must take place gradually and slowly and is therefore strong enough to keep the mass in politics.

6. He interprets politics as a long-standing field of religious struggle. For this reason, against system pressures, he is calming and relaxing the Islamic group. According to Erbakan, the remedy is not to fight but to continue debating politically.

7. There is a strong ummah consciousness, so it is integrative. Instead of repulsing, he suggests the mass an Islamic Union under Turkey's leadership. Even when it was in power, he made his first overseas trip to Iran, where there was a deep political division, and established the D-8. In this sense, there is only one other for Erbakan and the followers: Superstitious!

8. The real fight against superstition, not through violence but the 2nd Yalta Conference that will be gathered, he suggested. Therefore, from the beginning to the end, there is no violence at all in the fight.

9. He's an organizer. Through regular meetings that he has participated in and tightly held relationship networks, he has prevented the extremity of the individuals and provided the necessary motivation.

10. He used the form of prophetic communication (face to face). Thus, by being touchable and reachable, he has made the individuals to identify.

Thirdly, in the context of organization, perhaps the greatest success of MilliGörüş is that it is broadly and extensively structured so that it does not make supporters feel alone in terms of representation and solidarity. The Foundations and Organizations of MilliGörüş (MİLKO), which were created for the inclusion of almost all segments of the society in the way of Erbakan was saying "embracing the society with 40 arms" enabled the individuals to influence the system not only through politics but also due to their activities. Moreover, even when the national opinion was not in power, it became an important intermediation to participate in the system and receive feedback and has strengthened the representation rate.

Fourthly, MilliGörüş, which affirms that it takes place in the political arena to establish Islam in the name of Islamic civilization in terms of ideological background, it wanted to gradually fight starting in Turkey, then Islamic world and finally for all the oppressed nations and establish the "Fair Order". It has defended the foundation of a United Nations organization based on the Right (Islam) to overcome the international political instability which is the obstacle to achieving the ultimate goal, and the establishment of a religious ethical system to eliminate social problems and wars, and also justified a fair relative representation to deal with democratic problems. In addition, he declared that he was opposed to the use of force and violence, which means

oppression, in order that any thought or belief, regardless of source, be accepted by others (Erbakan, 1975: 32). He acknowledged in principle that the idea which have been expressed in good faith should be responded to with an idea and thanked as long as it does not include violence. (Erbakan, 1991a, 165).

As a result, despite the fact that MilliGörüş is an ideological chain that operates according to the principles of Islam and which claims Islamic transformation and restructuring, as a political party on Islamic basis, has proven that it may have taken a place in politics, administration and economy as an alternative, and may have come to power by democratic methods different from other Muslim countries, in particular with the role of NecmettinErbakan. At this point, in addition to the predominance of leadership, three functions were accomplished: first of all, in politics, expanding the boundaries of the monopolized religious area by the state and center right politics and including them to the political sphere due to its organization and gathering of ideological program, secondly making the Islamic life and politics visible, and finally changing the perception of the Islamic people about the state and power. Therefore, it has prevented the legitimacy of violence and terrorism by providing political trust of the religious group who are radically charged when face of the conditions arising out of the political and social conjecture.

Keywords: Radicalism, Radicalization, Religious radicalism, Milli Gorush (National Vision), NecmettinErbakan

Giriş

Radikalizm genel olarak; toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda ortak kabul görmüş normların en az bir alanına muhalif olan ve alternatif oluşturan az ya da çok tutarlı bir düşünce sistemi ve gelecek tahayyülünün benimsenmesini ve bunun hayata geçirilmesi için yöntem olarak güç kullanımı ve/veya şiddetin seçilmesini ifade etmektedir. Bu çerçeveden hareketle dini radikalizmi; bir inanç sistemini siyasal argümanlar yoluyla sistem eleştirisi durumuna geçiren ve mevcut olanda inanç esaslı bir değişime yaratmayı planlayan, yöntem olarak şiddet ve/veya güç kullanımını -inanç sistemi önerir ya da önermez- dini argümanlarla meşrulaştıran radikalizm biçimi olarak tanımlamak mümkündür. Siyasal ortamdan, bireysel durumdan, dini-politik hedeflerden, toplumsal ve felsefi etkenlerden kaynaklanan nedenlerin bir kaçının bir araya gelmesiyle başlayan dini radikalleşmede; birey yaşadığı sorunların kaynağı olarak dış faktörleri sorumlu tutmakta ve artık sistem içi araçların bu sorunları çözümlenmede işe yaramadığına ilişkin güçlü bir yargı geliştirmektedir. Sorunları yaratan faktörler ortadan kalktığında ise inanılan/vaat edilen geleceğin kurulacağına ilişkin inanç ve telkinler bireysel ya da kitlesel radikalleşmeyi beraberinde getirmektedir.

Laik siyasal yapı içerisinde İslami siyaset biçimini esas alan ve bu haliyle Türk siyasetinin en dikkat çekici paradigmalardan biri olan Milli Görüş'ün hem örgütsel olarak neden radikalleşmediği hem de "Müslümanları uysallaştırdığı, dini gevşettiği" gibi eleştirilere rağmen tabanı radikalleşmeden sistem içinde nasıl tutabildiği oldukça önemlidir. Bu kapsamda Milli Görüş'ün radikalleşmemesinin altında yatan nedenler; Türkiye'nin özgün koşullarından kaynaklanan nedenler, liderlik faktörü ve İslam'ı algılama biçimi, teşkilatlanma ve son olarak Milli Görüş'ün ideolojik verileri olmak üzere dört ana başlıkta incelenecektir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/8

Radikalizm

Üzerinde uzlaşılmış bir tanımı olmayan radikalizm ve radikalleşme hakkında Sedgwick (2010:491) her iki kavramın mutlak nitelikte olmadığını, özellikle radikal kavramının göreceli içeriğinin kabul edilmesi ve her iki kavram kullanılırken içinde buldukları özel koşulların dikkate alınması gerektiğini belirtir. Benzer biçimde radikalizm ve radikalleşmenin kesin hatlarla yapılacak bir tanımının olmadığını belirten Neuman'a (2013:873-874) göre; radikalleşme inançların aşırılışması (bilişsel radikalizm) ile davranışların aşırılışması (davranışsal radikalizm) arasında muğlak bir tanımlama alanına sahiptir. Ancak yine de en temel seviyede radikalleşme, insanların aşırılışması dolayısıyla gerçekleşen süreç olarak tanımlanabilir. Bu noktada Neuman, radikalleşmenin bir süreç olarak işlediğine ilişkin hiçbir tartışmanın olmamasına rağmen tanımlamada sorun yaratan noktanın "aşırılışma" (extremism) kavramı olduğunu belirtir. Borum'un (2011:9) yaptığı tanımlamayla aşırılışma ya da aşırılıkçılık, normlardan sapmaya gönderme yapan bir kavramdır ve radikalleşme, normlardan sapma yaratan bu aşırılıkçı ideolojiler ve inançların gelişmesi sürecidir. Burada Borum'un sözünü ettiği normların ne olduğu sorusu öne çıkmaktadır. Radikalleşmeye temel oluşturan aşırılıkçılık, hangi konuda sınırları zorlamaktadır? Sorunun yanıtını radikalleşmenin zaman içinde uğradığı içerik değişimiyle veren Schmid'e (2013:7) göre radikallerin bazıları, kadınların oy hakkını savunan kadınlar gibi, 19. yy'nin sonu ve 20. yy'nin başında şiddete başvurmayan aktivistler iken; radikal kavramının içeriği sadece bir yüzyıl içinde çarpıcı bir değişime uğramıştır. 19.yy'de radikal, temel olarak liberal, antiklerikal, demokrasi savunucusu, ilerici siyasal bir konumu tanımlarken, çağdaş kullanımında -radikal İslamcılık gibi- liberalizm karşıtlığı, fundamentalizm, anti-demokratik ve gerici gündemi içine alan muhalif yönelimde bir noktaya evrilmiştir.

Aşırılıkçılık dışında radikalleşmeyi tanımlamanın bir diğer açmazı, radikalleşmenin şiddet içerip içermeyeceğine ilişkindir. Yukarıdaki tanımlarda değinilmeyen şiddet ögesi, Alimi ve diğerlerine göre radikalizmin özünü oluşturmaktadır. Alimi ve diğerlerine (2015:11-12) göre; bir sosyal hareketin ağırlıklı olarak şiddet içermeyen taktiklerden, şiddet içeren taktiklere geçme sürecine ek olarak mücadelenin ve yeni tanışılan şiddetin sürdürülmesi için devam ettirilen süreç radikalleşmeyi açıklamaktadır. Benzer biçimde Danimarka Güvenlik ve İstihbarat Servisi'ne (akt. Schmid, 2013:12) göre radikalleşme; belirli bir siyasi/ideolojik hedefe ulaşmak için terörizm de dahil olmak üzere demokratik olmayan veya şiddet içeren araçların kullanımını artan oranda kabul eden süreçtir. Benzer biçimde radikalleşmeyi siyasal bir çatışma için verilen desteğin artması bağlamında inançlarda, duygularda ve davranışlarda meydana gelen değişim olarak tanımlayan McCauley ve Moskalenko'ya (2010:82) göre radikalleşme süreci bireylerin ve grupların yasal ve şiddet içermeyen siyasi eylemlere yani aktivizme ya da yasadışı ve şiddet içeren siyasal eylemlere yani radikalizme yönelmesini kapsayabilir. Terörizm ise radikalizmin aşırılışmış şeklidir ve devlet yanında sivilleri de hedef alabilir.

Radikalleşmeyi açıklamaya yönelik siyasal yaklaşımlar ise iki ana eksende toplanabilir: Anglosakson ve Avrupa yaklaşımları. Anglosakson yaklaşım radikalleşmeyi şiddet ve terörizmle ilişkili davranışsal radikalizmle açıklar. Burada hükümetlerin müdahale eşiği, bireylerin siyasal düşünceleri ya da motivasyonları değil, hukuku çiğneme niyetleridir. Bu açıdan neredeyse mutlak bir ifade özgürlüğü vardır ve insanların politik görüşleri -aşırı, anti demokratik, savunmacı ya da bölücü fark etmez- diğerlerinin haklarını engellemediği müddetçe hükümetlerin sınırlama alanına girmez ve aynı durum insanların yaşam tarzları ve dini uygulamaları için de geçerlidir. Avrupa yaklaşımı ise aşırı fikirlerin aşırı şiddete yol açtığı varsayımına dayanır, aşırı fikirlerin bizzat kendisi sorun ve potansiyel tehlike olarak görülür. Bu nedenle Avrupalılar için aşırılıktan gelen tehdit, hukukun bireysel olarak çiğnenmesi ve şiddete bulaşmanın ötesinde, siyasidir. Demokrasinin temin ettiği pek çok özgürlüğü başarılı bir şekilde sömürüp manipüle ettikten sonra, aşırı

hareketlerin anayasal düzene karşı aktif ve saldırgan bir tehdit haline dönüşeceğine dair güçlü bir kanı vardır (Neuman, 2013:885-887).

Tüm bu farklılaşmalara rağmen radikalizm; toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda ortak kabul görmüş normların en az bir alanına muhalif olan ve alternatif oluşturan az ya da çok tutarlı bir düşünce sistemi ve gelecek tahayyülünün benimsenmesini ve bunun hayata geçirilmesi için yöntem olarak güç kullanımı ve/veya şiddetin seçilmesini ifade etmektedir. Bir diğer ifadeyle mevcut olana muhalefet ederek yeni bir düzeni güç kullanımı ve/veya şiddet yoluyla yerleştirmeye çalışmak radikalizm olarak tanımlanabilir. Kavramsal bir ayırım yapmak gerekirse, kanımızca, ana akım toplumsal, siyasal ve ekonomik bir duruma muhalif olma durumu radikalizm yerine aşırılıkçılık (extremism) kavramı ile tanımlanmalıdır. Bu aynı zamanda radikalizmin üretilmesindeki ilk basamak olarak ortaya çıkar. Aşırılığa beraberinde siyasal ya da toplumsal eylemliliğe yöneldiğinde, radikalizm ve eylemcilik arasında bir yol ayrımı meydana gelir. Radikalizm, aktivizm yani eylemciliğin şiddet üreten veya şiddet üretmeye meyilli bir sonraki ya da eşzamanlı basamağıdır. Ancak her eylemciliğin mutlaka radikalizme dönüşmesi beklenemez. Radikalizm öz itibarıyla sisteme yöneldiğinden, ürettiği şiddet ya da güç kullanımı da sisteme yöneliktir, dolayısıyla sivillere yönelmez ve ayrıca sistematik değildir ve süreklilik göstermez. Radikalizm sivillere karşı şiddet içermeye başladığında, bu kez, terörizmle karşılaşırız. Bu çerçevede terörizm, radikalizmin hem devlete hem de sivillere karşı sistematik biçimde ve sürekli şiddet ürettiği bir sonraki aşamasıdır. Ancak yine belirtmek gerekir ki; her radikalizmin mutlaka terörizme dönüşmesi beklenemez.

Dini Radikalizm

Radikalizm tanımında toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda ortak kabul görmüş normların yarattığı rahatsızlığın radikalizmin kaynağı olduğunu belirtmiştik. Bu anlamda mevcut olana karşı yönelen itiraz olarak radikalleşme, kendisini var ederken pek çok argümandan faydalanabilir ve pekala sesini dini argümanlardan beslenerek duyurmayı tercih edebilir. Bir başka söylemle; dini konuları politik argümanlarla bezeyerek, mevcut yapıyı bu dini politik argümanlarla değiştirmeyi tercih edebilir. Nitekim Rink ve Sharma (2016:8) dini radikalizmi belli bir zaman dilimi içinde bireylerin dini-politik hedeflere ulaşmak için şiddet kullanımını desteklemesi olarak açıklamaktadır. Avrupa Komisyonu'nun Raporunda (2008: 5-6) ise dini radikalizm, siyasal ve reformist eylemler, kültürel çabalar ve inanlar arasında misyonerlik çalışmalarının güçlendirilmesini kapsayan çeşitli stratejiler bütünü olarak tanımlanmıştır. Brown'a göre (2013:341-342) akademik manada dini radikalizm, gelenek ve modernite arasındaki çatışma açısından, geleneksel dini hukukun otoritesini etkin biçimde onaylayan ve yeniliklere muhalif sert hatları olan gelenekçi bir duruşa gönderme yaptığında Ortodoks hareketleri açıklamaktadır. Heterodoks hareketlere gönderme yapıldığında kullanılan "dini radikalizm" ise cüretkar, geleneklere uymayan, dini hukukun sınırlarını test eden ve zaman zaman bu sınırların ötesine geçebilen devrimci dini duruşu tanımlamaktadır.

Bu noktadan hareketle dini radikalizmi; bir inanç sistemini siyasal argümanlar yoluyla sistem eleştirisi durumuna geçiren ve mevcut olanda inanç esaslı bir değişime yaratmayı planlayan, yöntem olarak şiddet ve/veya güç kullanımını -inanç sistemi önersin ya da önermesin- dini argümanlarla meşrulaştıran radikalizm biçimi olarak tanımlamak mümkündür.

Dini Radikalizmin Nedenleri

Teorik anlamda Huntington'un "Medeniyetler Çatışması" tezi ve pratikte 11 Eylül saldırısı, Batılı akademik camianın dikkatinin İslam'a yönelmesine neden oldu. Özellikle radikalizm ve terörizm çalışmalarının odağını oluşturan Müslümanların radikalleşmesi ya da radikal İslam, özellikle Avrupa merkezci olarak nedenleri ile sorgulanan bir "olgu" durumuna geçti ve dolayısıyla radikalizmin nedenleri üzerinde düşünmek, aynı zamanda Müslümanların neden radikalleştiğini,

“terörize olduğunu” anlamak üzerinden biçimlenen ve oldukça rağbet gören sorunlu bir forma dönüştü.

Bu çerçevede Veldhus ve Staun Müslümanların radikalleşmesine neden olan genel faktörleri görece yoksunluk, Batı işgali ve Batı -destekli baskıcı rejimler, kimlik sorunları, zayıf siyasal ve sosyo-ekonomik entegrasyon, aşağılanma duygusu ve diğer psikolojik faktörler olarak (2009:3) sıraladıktan sonra, radikalleştirici faktörleri mikro faktörler; zayıf entegrasyon, uluslar arası ilişkiler (İslam’ın Batı’nın tehdidi altında olduğu düşüncesi), yoksulluk, küreselleşme ve modernleşme olarak sıralamaktadır. Mikro düzeyde etkileyici faktörleri bireysel ve toplumsal olarak iki kategoride değerlendiren Veldhus ve Staun, toplumsal faktörleri toplumsal kimlikler ve kendini bir kimliğe ait hissetme, toplumsal etkileşim ve grup süreçleri ile görelî yoksunluk olarak, bireysel faktörler ise kişisel özelliklerle, deneyimler ve stratejik tercihler olarak belirlemektedir (2009:23-58).

Benzer biçimde Francis (2012) de, radikalizmin olası nedenlerini durumsal, stratejik ve ideolojik olmak üzere üç ana kategoride toplamıştır.

Çizelge:1: Radikalizmin Nedenleri

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
Durumsal	Önkoşullar	Kolaylaştırıcı etkenler Etnik ve dinsel ayrım, ekonomik ve sosyal dışlanma
	Hızlandırıcılar	Dış politika, örneğin Irak Savaşı
Stratejik	Uzun vadeli	Batı modernitesini/ahlakını yenmek
	Kısa vadeli	Amaçlar için dikkat çekmek
İdeolojik		Toplum için neyin iyi olduğuna dair tartışılmaz inançlar.

Francis’e (2012) göre modernite radikalleşmenin üzerinde en çok konuşulan ve tartışılan nedenlerindendir ve yarattığı ulaşım, kentleşme ve teknoloji durumsal faktörler bağlamında kolaylaştırıcı ön koşullar olarak ortaya çıkmaktadır. Büyük şehirlerde yaşanan yoksulluk yanında ayrımcılık ve toplumsal ayrışma motive edici durumsal önkoşullar olarak değerlendirilebilir. Hızlandırıcılar ise doğrudan doğruya cevap üretilmesi gereken ani bir durumun gelişmesi ile radikalleşmeyi tetikler.

Ahmad’a (2015) göre ise İslam dünyasındaki radikalleşmeyi beş ana gerekçeyle açıklamak mümkündür. İlk olarak İslam toplumlarının pek çoğunda, İslami teoloji ve içtihatların anlaşılması oldukça zayıf ve yüzeyseldir. İslam hukuku ve Kur’an konusunda uzman olmayan bireylerin büyük çoğunluğu, doğru İslam’a ulaşmak için Kur’an’ı referans alan bireylerin ideolojilerine ulaşırlar ve dolayısıyla vardıkları nokta doğru İslam değil, kişilerin ideolojileri olur. İkinci olarak; kişisel memnuniyetsizlikler, şikâyetler, öfke ve macera duygusu genel hatlarıyla radikalleşmeye neden olur ve tüm bu faktörler radikal gruplar tarafından istismar edilebilecek niteliktedir. Sebepler farklı olmasına rağmen bu faktörleri harekete geçiren tetikleyiciler, hava saldırıları ile meydana gelen sivil ölümleri, siyasî sonuçların oluşturduğu hoşnutsuzluklar ve Hz Muhammed’in karikatürleri ve Kuran’ın yakılması gibi dini ve kültürel normlara saygısızlıktır. Bu tip kışkırtmalar, radikal gruplar tarafından dini normlara yapılan saldırılara duyulan nefretten yararlanılarak, “kültür silahı” olarak sömürülür. Üçüncü olarak; sosyal temaslar ve ilişki ağları radikalleşmede önemli rol oynar. Gençler radikal gruplar tarafından akranları, sosyal ilişkileri, internet ve ibadet yerlerinde kurulan

arkadaşlıklar vasıtasıyla kandırılırlar. Daha önemlisi, ikna edici söylemleriyle karizmatik din adamları radikalleşmeye ilham verirken, gençler tarafından idol haline getirilirler. Dördüncü olarak toplumsal ve siyasal değişimi etkileme arzusu radikalizmi kolayca tetikleyebilir. Demokratik olarak oy vererek sistemi etkilemek yanında radikalleşme sürecinde bireyler değişimi etkileme arzusunu bu uğurda ölecek kadar içselleştirmektedir. Son olarak; aşırılaşan yoksulluk ve işsizlik bireylerin radikalleşmesini kolaylaştırır.

Sayılan tüm bu nedenleri genel olarak toplamak ve eklemeler yapmak gerekirse, dini radikalizme yol açabilecek faktörleri altı ana konuya bağlamak mümkündür:

1. Siyasal ortam:

a) Müslümanlar açısından seküler ya da Batı yanlısı yönetimlerin yarattığı hoşnutsuzluk ve bu yönetimlerin ürettiği kamu politikalarının ve siyasaların dini beklentileri karşılayamamasından duyulan rahatsızlık “devlet dinimi yaşamama izin vermiyor!”

b) Siyasal alanda temsil edilememe ve talepleri siyasal alana aktaracak siyasal mekanizmaların yetersizliği ya da olmaması “Temsil edilmiyorum!”

c) Sivil toplum kuruluşları oluşturamama ya da oluşturmanın önünde yasal engellemelerin varlığı “Konuşmıyorum!”

d) Din hürriyetinin sınırlılığı, yokluğu ya da din hürriyeti üzerinde devlet baskısı “İbadet edemiyorum!”

2. Bireysel durum:

a) Kimlik arayışı “inancım, inandığım için, inandığım sürece varım!”

b) Birey olarak tutunamama “ben, benim gibi inananlarla birlikte güçlüyüm!”

c) Kendini ispatlama “inançlarım için hazırım!”

d) Sosyo-ekonomik yoksunluk ve eğitim yetersizliği “sizin yüzünüzden!”

3. Dini politik hedefler

a) Siyasal yapıyı dini dönüşüme uğratma “inancım için devlet, mutlaka!”

b) Batıyı hezimete uğratma “artık sıra bizde!”

c) Vaad edilmiş topraklar ya da Asr-ı Saadet gibisiyasallaşmış inançların gerçekleştirilmesi hedefi “inancım geleceğimdir!”

d) Dini literal yorumlama “yazılı olan emirdir!”

4. Toplumsal nedenler:

a) Ötekileştirilmiş ya da dışlanmış olma “ben de varım!”

b) Çoğunluğa uyum sağlayamama “inandığım için böyleyim!”

c) Göçve entegrasyon sorunları “benim inancım iyidir yine de siz bilirsiniz!”

5. Felsefi Nedenler

a) Modernite ve kurumlarına yönelen tepki “tek doğru inancımdır!”

b) Küreselleşme “artık daha büyüğüz!”

Yukarıda sayılan nedenlerin bir kaçının bir araya gelmesiyle başlayan radikalleşmede, birey yaşadığı sorunların kaynağı olarak dış faktörleri suçlamakta ve artık sistem içi araçların bunları yok etmede işe yaramadığına ilişkin güçlü bir yargı geliştirmektedir. Bu faktörler ortadan kalktığına ise inanılan/vaat edilen geleceğin kurulacağına ilişkin telkin, bireysel, grup olarak ya da kitlesel radikalleşmeyi beraberinde getirmektedir.

Milli Görüş Neden Radikalleşmedi?

Milli Görüş, coğrafi olarak Anadolu, tarihsel olarak Osmanlı mirasını benimseyen, “ümme” bilincini esas alan, Kurani bir kavram olarak siyaseti Hak-Batıl Mücadelesi kapsamında değerlendiren bu anlamda Batılın kurmuş olduğu mevcut düzene karşı mücadelesini cihadın farzları ile yürüten, hükümet biçimi olarak başkanlık sistemini, toplumsal olarak çok hukukluluğu, ekonomik sistem olarak da İslami ekonomiyi savunan ideolojik bir görünüme sahiptir.

Genel karakteri itibarıyla Milli Görüş’ü diğer İslami hareketlerden ayıran ilk nokta, siyasal alanda varlık kazanmaya başladığı andan itibaren demokratik sistem içinde kalmış olmasıdır. İkinci olarak Milli Görüş’ün çıkış noktasını, bir kurtuluş ya da siyasal bağımsızlık mücadelesi oluşturmamaktadır. Üçüncü olarak Milli Görüş, 70’li yılların ortalarından itibaren siyasetteki yerini almışsa da içeriğini zaman içinde tamamlamış, dönemsel değişimleri İslam’ın değişmez ilkeleri ile değerlendirmiştir. Dolayısıyla içinde bulunduğu dönemin koşullarını, değişmez kavramlarla açıklayan kendi içinde dinamik bir düşünsel örgü oluşturmuştur. Dördüncü olarak Milli Görüş ümmet anlayışını kabul eden ve bunu İslam Birliği ile açıklayan bir ideoloji olmakla birlikte, kayıtsız biçimde Türkiye’nin liderliğini kabul eden bir yapı öngörmüştür. Ek olarak; Türkiye’yi anahtar ülke yapan Milli Görüş, diğer İslamcı örgütlerden farklı olarak, tek başına içinde bulunduğu ülkeyi değil, dünyanın tümünü kapsayıcı bir dönüşüme ilişkin öngörüler içermektedir (Arpacı, 2012:313).

Milli Görüş’ün ayırt edici bir diğer özelliği sistem baskılarına karşı sistem içinde kalma gayretidir. Milli Nizam Partisi (MNP) ile başlayıp Milli Selamet (MSP), Refah (RP), Fazilet (FP) ve Saadet Partileri olmak üzere beş siyasi partiye ev sahipliği yapan Milli Görüş’ün Saadet dışındaki tüm partileri kapatılmış ve her bir parti bir sonrakinin ardılı olarak Milli Görüş çizgisini sürdürmüştür. Bu kapsamda MNP, RP ve FP Anayasa Mahkemesi kararı ile MSP ise 12 Eylül Darbesi ile kapatılmıştır. Türkiye’de gerçekleşen iki askeri darbe, Milli Görüş’ü gerekçe gösterilerek gerçekleştirilmiştir. 12 Eylül askeri darbesinin gerekçelerinden biri MSP’nin düzenlediği Kudüs Mitingi, 28 Şubat darbesinin gerekçesi ise doğrudan Refah Partisi’nin irticai eylemleri olarak sunulmuştur. Dahası lideri Necmettin Erbakan 12 Eylül ve 28 Şubat darbelerinin ardından iki kez siyaseten yasaklı hale getirilmiş, hatta yaptığı bir konuşma nedeni ile 2000 yılında milletvekili seçilme hakkını ömür boyu kaybetmiştir. Buna rağmen Milli Görüş, CHP-MSP koalisyonu, II. Milliyetçi Cephe Hükümeti ve Refah-Yol Hükümetleri ile üç kez iktidara gelmiştir.

Milli Görüş ve siyasal sistem arasındaki bu çatışmanın kaynağı öz itibarıyla dinin bir devlet politikası olarak ele alınması ile ilgilidir. Tunaya’nın (2007:162) da belirtmiş olduğu gibi, devlet dini bir kamu hizmeti olarak benimsemiş olduğundan, laiklik Türkiye’de hiçbir zaman din ile devletin mutlak ayrılığı olmamıştır. Nitekim Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte, dinin toplumsal yapının bütün hücrelerine işlemiş etkisini kırmanın yolu, devletin din üzerinde doğrudan denetim kurması olarak belirlenmiştir. Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı’nın kurulmasıyla sabitlenen bu durum, Toprak’a göre (1978:379) Kemalist devrimler açısından dinin bir tehlike sayılmasından kaynaklanırken, Karpat’a (2008:404) göre, İslamiyet’i kontrol altında tutmak ve reformların kökleşmesine imkân vermek için görülen acil ihtiyaçtan ötürü din üzerine konulan kısıtlamaları beraberinde getirmiş; çok partili sisteme geçilmesinin ardından ise laik bürokrasinin İslam’ın siyasal rolünü marjinalleştirerek meşru olmaktan çıkarmak amacıyla bir takım stratejileri devreye sokmasıyla devam etmiştir. Bir başka açıdan, her zaman siyasi söylemin parametrelerini

belirleyebilecek konumda olan laik milliyetçi siyaset, İslam'ı kamusal alandan dışlamamış ancak, devletin laik duruşunu değiştirmeksizin bir yandan İslam ile kamusal siyasi alanı birbirinden kesin şekilde ayırırken, diğer yandan da İslami siyaseti çeşitli biçimlerde sisteme dahil ederek kendine çifte bir söylem seçmiştir (Cizre, 2005: 81-82). Bu noktada Milli Görüş'ün yaptığı şey, en basit tanımıyla, devlet tarafından tanımlanmış ve kontrol edilmekte olan dini alanın sınırlarını genişletmeye çalışmak olmuştur. Bu haliyle Milli Görüş, siyasal sistemle arasında kendiliğinden gerçekleşen bir paradigma çatışmasına kaynaklık etmiştir.

Bu çalışma açısından önem taşıyan nokta Milli Görüş'ün bu çatışma içerisinde ve süresince, hem örgütsel olarak neden radikalleşmediği hem de "Müslümanları uysallaştırdığı, dini gevşettiği" gibi eleştirilere rağmen tabanı radikalleşmeden sistem içinde nasıl tutabildiğidir. Bu kapsamda Milli Görüş'ün radikalleşmemesinin altında yatan nedenler dört ana başlıkta incelenebilir: Türkiye'nin özgün koşullarından kaynaklanan nedenler, liderlik faktörü ve İslam'ı algılama biçimi, teşkilatlanma ve son olarak Milli Görüş'ün ideolojik verileri

a) Türkiye'nin Özgün Koşulları

Radikal bir laiklik deneyimine sahip olmanın ötesinde, demokrat ve sağ liberal bir geleneğin 1946'dan itibaren yeniden yeşermesi, dolayısıyla, İslami kimlik ve söylemin siyasal zemin içinde meşruluk zemini bulmaya başlamış olması Türkiye deneyiminin diğer Müslüman ülkelere göre özgünlüğü en önemli özgünlüğüdür (Göle, 2008:54). Bu çerçevede çok partili yaşama geçişle birlikte devletin din politikası, sağcı partilerin iktidar deneyimleriyle hayata geçirilirken (Ete, 2003:51) diğer yandan katı laik politikalara karşı üretilen İslami tepki merkez sağ partilerle birlikte siyasal alana yansıtılmıştır. Ne var ki bu süreçte İslami oyları toplayan gerek Adalet Partisi gerekse Demokrat Parti, birkaç pragmatist uygulama ve söylem dışında, kendisine oy veren dindar kitlelerin taleplerini karşılamakta yetersiz kalmış, dindar tabanı oy deposu olarak görmenin ötesine geçememiştir.

Bu noktadan sonra MNP'nin siyasal alana girmesi, dindar kitlelerin siyasete yabancılaşmalarını engellemiştir. Ters sorgulamayla, eğer MNP kurulmamış ve Milli Görüş siyasal alana girmemiş olsaydı; dindar kitlelerin radikalleştirici siyasal enerji biriktirmeleri, sadece sistemin niteliksel özelliklerinden değil, aynı zamanda sistem partileri tarafından "kullanılmış" olduklarını hissetmelerinden de kaynaklanmış olacaktı. Bu çerçevede Milli Görüş, İslami kitlelerin hem varlıklarını hem de sistemle ilgili taleplerini siyasal alana aktarmış aynı zamanda siyasal yelpazede İslami düşüncenin merkez milliyetçi sağ içerisinde erimesini engellemiştir.

b) Liderlik faktörü ve İslam'ı Yorumlama Biçimi

Morrel ve Hartley (2006: 488) siyasal lideri, demokratik olarak seçilmiş ancak tekrar seçilmeme olasılığı olan ve anayasal ve yasal çerçeve içinde hareket eden, otoritesinin kaynağı nüfuz alanı olan kişi olarak tanımlamakta ve siyasal liderin üslendiği beş genel rolü aktarmaktadır: yönetme, denetleme, düzenleme ve savunma. Bir başka tanımlamaya göre ise siyasal lider, siyasal topluluğun başında bulunarak, söz konusu topluluğu amaçları yönünde kanalize eden, üyelerin bireysel amaçlarıyla topluluk amaçlarını koordineli hale getiren ve üyelerde ortak bir bilinç oluşturarak siyasal topluluğu yükseltme çabası içerisinde olan kişidir (akt.Özel, 2009:171). Bu kavramsal çerçeveden hareketle, Milli Görüş'ün radikalleşmemesinde Erbakan'ın rolü ve dini yorumlama biçimi on ana noktada toplanabilir:

11. İslami kitlelerin şikayetçi olduğu milliyetçi merkez sağ siyaset ile devlet arasında paylaşılan dini alanı ve üretilen dini politikalarla bunun pratiklerini eleştiren kişinin aristokrat bir aileden gelen, iyi eğitilmiş ve başarılı bir üniversite "hoca"sı olması, bu kitle üzerinde özgüven duygusu yaratmıştır.

12. Erbakan'ın siyasal söylemleri pragmatist değil İslami temel ve içerikli olduğundan, yöneldiği kitlelerle aynı dili konuşabilmiştir. Her ne kadar sistem baskısı nedeniyle "kuş dili" kullanmak zorunda kalmış olsa da, söylemleri özel bir iletişim biçimi olarak, kitlelerle arasındaki bağı devamlı olarak sürdürmesini sağlamıştır.

13. Siyasal argümanları ve hedefleri, Hak-Batıl çerçevesinde Batılı temsil eden Siyonizm/ırkçı emperyalizme yönelmekte, doğrudan kişileri ve kurumları hedef göstermemektedir.

14. Yöntem olarak kullandığı cihad, İslami terminoloji bağlamında kılıç ile yapılan değil, dil ve zeka ile yapılandır. Bu anlamda Erbakan siyaseti cihad olarak görür. Dolayısıyla cihad, şiddetin meşrulaştırıcısı olarak kullanılmaz.

15. Kaynağını Sünni Nakşi ekolden alan güçlü bir İslami altyapısı vardır. Bu nedenle devrim gibi zora dayalı değişimleri savunmaz. Değişimin tedricen ve yavaş yavaş gerçekleşmesi gerektiğine inanır ve bu nedenle kitleleri siyaset içinde tutmak konusunda dirençlidir.

16. Siyaseti uzun soluklu bir dini mücadele alanı olarak yorumlar. Bu nedenle sistem baskıları karşısında, kitleleri sakinleştirici ve rahatlatıcıdır. Erbakan'a göre çare, çarpışmak değil siyaset yoluyla mücadeleye devam etmektir.

17. Güçlü bir ümmet bilinci vardır, bu nedenle bütünleştiricidir. Tekfir etmek yerine, kitlelere Türkiye'nin liderliğindeki İslam Birliğini telkin eder. Hatta iktidar olduğunda, derin siyasal ayrımların olduğu İran'a ilk yurtdışı gezisini yapar ve D-8'i kurar. Bu anlamda Erbakan ve onu takip edenler için tek öteki vardır: Batıl!

18. Batıl ile asıl hesaplaşmanın şiddet yoluyla değil, toplanacak II. Yalta Konferansı ile olacağını telkin eder. Dolayısıyla başından sonuna kadar, mücadelenin hiçbir aşamasında şiddete yer vermez.

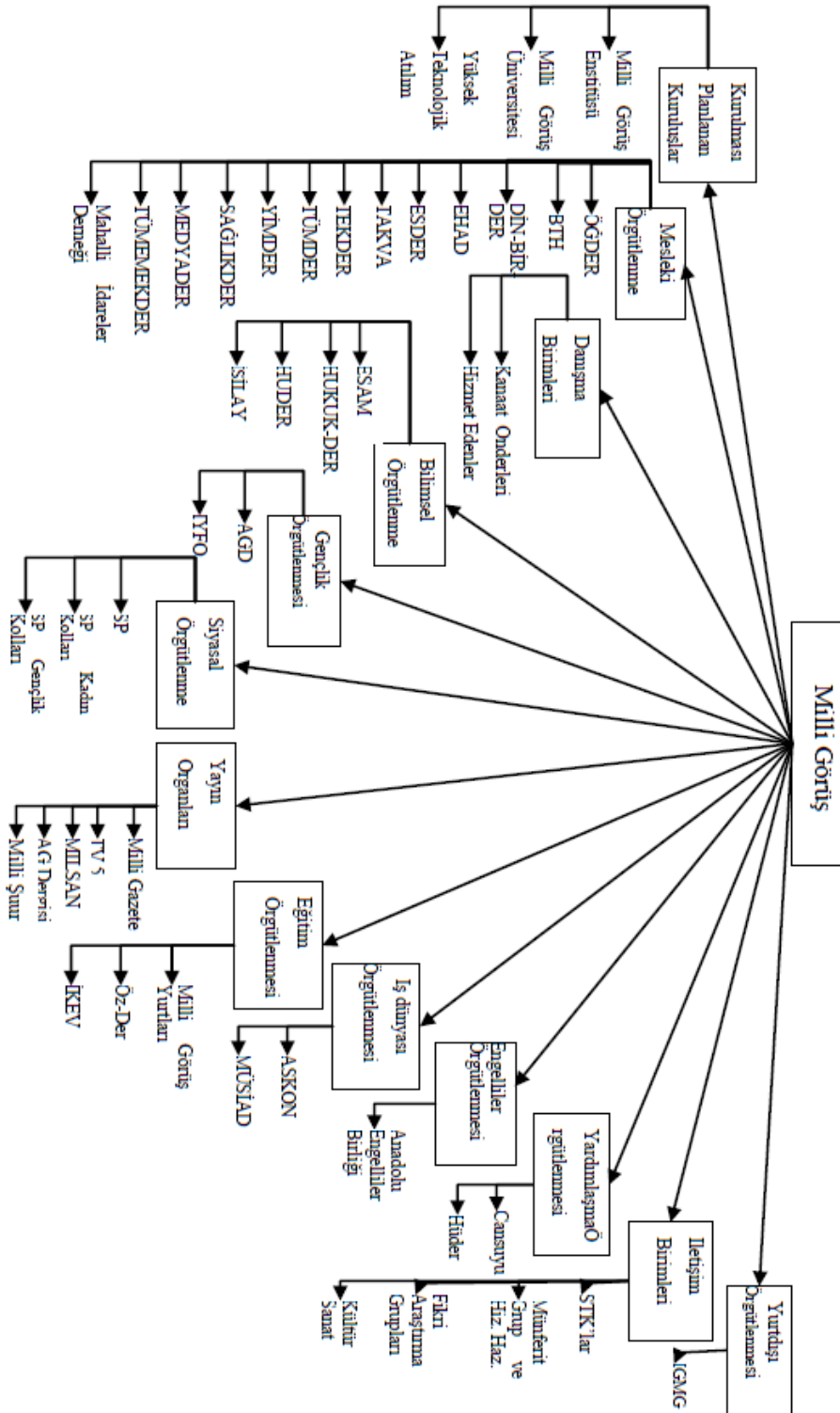
19. Teşkilatçıdır. Kendisinin de katıldığı düzenli toplantı ve sıkı tutulmuş ilişki ağlarıyla, bireylerin aşırılışması engellenmiş ve gerekli motivasyonu sağlamıştır.

20. Nebevi (yüzyüze, face to face) iletişim biçimini kullanır. Böylelikle dokunulmaz ve ulaşılmaz olmaktan çıkarak, bireylerin özdeşim kurmasını sağlamıştır.

c) Teşkilatlanma

Teşkilatlanma bağlamında Milli Görüş'ün belki de en büyük başarısı, yöneldiği bireyleri temsil ve dayanışma bakımından yalnız hissettirmeyecek düzeyde geniş ve kapsamlı olarak yapılandırılmış olmasıdır. Toplumun hemen her kesimini kapsayıcı nitelikte, Erbakan'ın deyimleriyle toplumun "40" koldan kucaklanması" için oluşturulan ve kısa adı MİLKO olan Milli Görüşçü Kuruluş ve organizasyonlar, bireylerin sadece siyaset yoluyla değil aynı zamanda bu kuruluş ve organizasyonlar aracılığıyla sisteme etki etmesini sağlamıştır. Ayrıca Milli görüş iktidarda olmadığı bile, sisteme katılım ve geribildirim elde etme konusunda önemli bir basamaktır ve temsiliyeti güçlendirmiştir.

Çizelge.2: Milli Görüşçü Teşkilat ve Organizasyonlar

Kaynak: Saadet Partisi Genel Merkezi, (2012), **Milko Platformu Listesi'** temel alınarak oluşturulmuştur.

Turkish Studies

Radikalleşmeyi engellemek bakımından Milkoların sağladığı genel avantajlar yanında medya ve yurtdışı yapılanması özel önem taşımaktadır. İdeolojik aktarıcı olarak özellikle Milli Gazete, bireylerin gündelik siyaseti yorumlaması ve tavır oluşturmada etkin belirleyicilikte olmuş ve olaylar karşısında radikal tepkilerin verilmesini engellemiştir. Milli Görüş'ün yurtdışı yapılanmasını oluşturan Avrupa Milli Görüş Teşkilatı ya da bugünkü adıyla İslam Toplumu Milli Görüş (AMGT-IGMG), Avrupa'da yaşayan Müslümanların entegrasyon sorununun çözümünde rol oynamış ve aynı zamanda Türkiye ile bağlarını sürdürmelerini sağlamıştır. Böylelikle bir yandan radikalleşmeyi engellenirken diğer yandan da Türkiye lehine lobi oluşturabilecek imkân yaratılmıştır.

Yerel düzeyde ise “tesbih modeli” adı verilen teşkilat yapısında, her mahallenin her caddesinde oturanların doğum yeri, dini ve yaşı hakkında bilgi toplayan tayin edilmiş cadde temsilcileri ve onların yöneticisi olmuştur. Bölge düzeyinde denetçiler, her hafta mahalle idarecilerinin işlerini incelemişlerdir. Her bir bölge aynı zamanda 33 üyeden oluşan bir parti divanıdır. Bu şekliyle siyaset, sadece hizmet sunmak ve ihtiyacı olanlara yardım etmek değil, aynı zamanda Türk toplumunun sembollerini tanımlamak ve Müslüman siyasal imajını ve sosyal yaşamını şekillendirmek (Yavuz, 1997:77) biçiminde yapılandırıldığından radikalizm engellenmiştir.

d) İdeolojik Veriler

Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi Milli Görüş, Hak Batıl arasındaki mücadeleyi dünyayı ve Türkiye'yi yorumlamada çıkış noktası olarak görmektedir. Tarih boyunca süregelen bir mücadele alanı olarak Hak Batıl çatışması, bugün de devam etmektedir ve Batıl tarih boyunca yaptığı gibi bugün de kendi hakimiyeti için Hakkı ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Bu çerçevede günümüzde Batılın temsilci Siyonizm/ırkçı emperyalizm ve onun kontrolündeki Batı medeniyeti iken, yok etmek istediği Hak, İslam medeniyetidir. İslam medeniyeti adına ve Hakkı tesis etmek üzere siyasal alanda yer aldığı kabul eden Milli Görüş kademeli olarak önce Türkiye, arkasından İslam dünyası ve nihayetinde ezilen tüm milletler için mücadele etmekte ve “Adil Düzen”in kurulmasını istemektedir. Adil Düzen, ekonomiden toplumsal yapıya, siyasetten uluslararası yapıya kadar geniş bir alana yayılan gelecek tahayyülüdür ve nihai hedeftir.

Bu çerçevede belirlenmiş sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerilerinin bazıları (Refah Partisi, 1991: 24) Çizelge.3'de sunulmuştur.

Çizelge.3: Adil Düzen'e Göre Mevcut Siyasi Düzen

PROBLEMLER	SEBEPLERİ	ÇÖZÜM
Siyasi düzensizlik	Süper güçler Yeryüzündeki taksimatın haksızlığı Sömürü İçişlerine haksız müdahale	Hakka dayalı BM teşkilatı İnsan hakları ve devlet düzenleri hakkında asgari genel esaslar Bu esasların dışına çıkılması halinde müeyyide Hâlihazır hataların düzeltilmesi
Anarşi-iç güvenlik	Düzenin adil olmayışı Mülki ünitelerin bütünlüğü	Dini ahlaki düzen (DAD) Siyasi ve iktisadi düzen
Savaşlar	Kuvvetin üstünlüğü Sömürü	Hakkın üstünlüğü Hakka bağlı BM Teşkilatı Hakem sistemi

Turkish Studies

Demokrasinin yürütülmemesi Bürokrasi	Kapitalizmin demokrasisi Bürokrasinin hakim oluşu Katılım ve seçim sisteminin bozukluğu	Nisbi temsil Teminatlı hizmetler Siyasi organizasyon
---	---	--

Kısmi olarak sunulan çizelgeden de görülebileceği üzere Milli Görüş'ün ürettiği çözüm alternatifleri, bireyleri radikalleştirmekten oldukça uzak, sistem içinde tutmaya yöneliktir.

Milli Görüş'ü diğer İslami hareketlerden ayıran önemli bir fark da demokrasi ve insan hakları konusundaki yaklaşım biçimidir. Bu çerçevede Milli Görüş tarafından tanımlanan demokrasi; milletin arzusunu kabul etmek ve millete güvenmek, insan haklarını herkes için kabul etmek (Erbakan, 1991a:178) ve parlamentodaki temsilin adil olmasıdır (Erbakan, 2010b). Yaşama hakkı, ırz, nesep ve namusun korunması hakkı, mülkiyet hakkı, aklın korunması hakkı ve inanç hürriyeti (Erbakan, 2010a:13) olmak üzere beş temel insan hakkına vurgu yapan Milli Görüş, hangi cihetten ve hangi şekilde gelirse gelsin, herhangi bir düşünce ve inancın başkalarına kabul ettirilmesi hususunda zor ve şiddet kullanılmasına, yani tahakkümüne karşı olduğunu beyan eder (Erbakan,1975:32). Fikire fikirle mukabele edilmesi ve şiddet içermediği sürece iyi niyetle beyan edilen düşüncelere teşekkür edilmesi gerektiğini ilkesel olarak kabul eder (Erbakan, 1991a, 165).

SONUÇ

Milli Görüş İslami ilkelere göre işleyen ve İslami ilkelere uygun bir dönüşüm ve yapılanmayı öngören bir ideolojik örgü olmasına rağmen, özellikle Necmettin Erbakan'ın rolü ile diğer Müslüman ülkelerden farklı olarak, İslami ilkelere dayalı bir siyasi partinin demokratik yollarla siyaset, yönetim ve ekonomide bir alternatif olarak var olabileceğini ve iktidara gelebileceğini göstermiştir. Bu çerçevede liderliğin baskın yönüne ek olarak teşkilatlanması ve ideolojik verilerin bir araya gelmesiyle birlikte siyasal alanda; devlet ve merkez sağ siyasetin tekeline alınmış dini alanının sınırlarını genişletmek ve bu haliyle siyasal alana aktarmak, İslami yaşam ve siyaset biçimini görünür kılmak ve İslami kesimlerin devlet ve iktidara ilişkin algısını değiştirmek gibi üç önemli fonksiyonu yerine getirmiştir. Dolayısıyla siyasal ve toplumsal ortamın yarattığı koşullar karşısında kolayca radikalleşebilme potansiyeline sahip dindar kitlelerin siyasete güven duymalarını sağlayarak şiddet ve terörün meşrulaşmasını engellemiştir.

KAYNAKÇA

- AhmadJavid, (2015), "5 Paths to Islamic Radicalization", **The National Interest**, http://nationalinterest.org/feature/5-paths-islamic-radicalization-12269_
- Arpacı Işıl, (2012), Türk Siyasal Yaşamına Etkileri Bakımından İslamcılık ve Necmettin Erbakan, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya.
- Alimi Eitan Y., Lorenzo Bosi, Chares Demetriou, (2015), **The Dynamics of Radicalization**, Oxford UniversityPress
- Avrupa Komisyonu, (2008), "Radicalisation Processes Leadingto Acts of Terrorism" A Concise Report Prepared by the European Commission's Expert Group on Violent Radicalisation
- Borum, Randy. "Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories." **Journal of Strategic Security**, N. 4 (2011), pp. 7-36.

- Brown Benjamin, (2013), "TheTwoFaces of Religious Radicalism: Orthodox Zealotryand "Holy Sinning" in Nineteenth-Century Hasidism in Hungary and Galicia", **TheJournal of Religion**, V. 93, N.3 (July 2013), pp. 341-374.
- Cizre Ümit, (2005), **Muktedirlerin Siyaseti**, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erbakan Necmettin, (1975), **Milli Görüş**, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Erbakan, Necmettin, (1991), **Türkiye'nin Temel Meseleleri** , (yay. haz. Hasan Hüseyin Ceylan), Ankara: Rehber Yayıncılık.
- Erbakan Necmettin, (2010a), **Yeni Bir Dünya ve Adil Düzen**, Ankara: ESAM Yayınları.
- Erbakan Necmettin, (2010b), NTV Yazı İşleri Programı. 07.01.2010.
- Ete Hatem, (2003), "Modernleşme ve Muhafazakârlık Kısılacında Türkiye'de İslamcılığın Gelişimi", **Tezkire**, (Temmuz-Ağustos 2003), S.33, ss.42-63
- Francis, Matthew, (2012),"What Causes Radicalisation? Main lines of consensus in recentre search." **Guides** , <http://www.radicalisationresearch.org/guides/francis-2012-causes-2/>
- Göle Nilüfer, (2008), **Melez Desenler**, İstanbul: Metis Yayınları.
- Karpat Kemal, (2008), **Türk Demokrasi Tarihi**, Ankara: İmge Kitabevi.
- Mc Cauley Clark, Sophia Moskalenko, (2010), "Individual and Group Mechanisms of Radicalization", **Protecting the Homeland from International and Domestic Terrorism Threats**.
- Morrell, Kevin, Jean Hartley, (2006), "A model of Political Leadership", **Human Relations**, V.59, N.4, pp. 483-504.
- Neuman Paul, (2013), "TheTroublewithRadicalization", **International Affairs** (London), V. 89, N.4, pp.873-893.
- Özel Zühal, (2009) "Siyasal Lider İmajları: Gerçekliğin Yeniden Üretilmesi" **Siyasetin İletişimi**, İstanbul: Tasarım Yayınları.
- Refah Partisi, (1991), **Adil Düzen Tablolarla**, Ankara
- Rink, Anselm.,KunaalSharma (2016), "The Determinants of Religious Radicalization: Evidence from Kenya" **Journal of Conflict Resolution**, 0022002716678986.
- SchmidAlex P. (2013), **Radicalisation, De-Radicalisation, Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion And Literature Review**, ICCT ResearchPaper, 97, 22.
- Sedgwick Mark (2010) "TheConcept of Radicalization as a Source of Confusion", **Terrorismand Political Violence**, 22:4, 479-494.
- Toprak Binnaz, (1978), "Türkiye'de Dinin Denetim İşlevi", **Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme** (2007), Ersin Kalaycıoğlu, Ali Yaşar Sarıbay, İstanbul: Alfa Aktüel.
- Tunaya Tarık Zafer, (2007), **İslamcılık Akımı**, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Veldhuis, Tinka, JorgenStaun, (2009), **Islamist Radicalisation: A Root Cause Model**,TheHague: NetherlandsInstitute of International RelationsClingendael.
- Yavuz Hakan, (1997), "Political Islam and Welfare (Refah) Party in Turkey", **Comparative Politics**, (Oct.,1997), Vol.30, No.1,p.63-82.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Arpacı, I. (2017). “Dini Radikalizmin Nedenlerini Tersinden Sorgulamak: Millî Görüş Neden Radikalleşmedi?/ Cross Questioning the Reasons of the Religious Radicalism: Why didn't Milli Görüş (National Vision) Get Radicalized?”, *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Millî Görüş Özel Sayısı) Volume 12/8, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11660>, p. 11-28.